

KARL GUSTAF. (Norrbottnen.)

Ursprungligen ett kapellag i nordligaste delen af *Neder-Torneå* pastorat, benämndt *Karungi*, bildadt 1745¹ och omfattande byar äfven på östra sidan om Torne älf, förklarades socknen för eget gäll 18 dec. 1782 och erhöll namn efter Gustaf III:s andre son, som afled späd. Då båda församlingarna vid fredsslutet med Ryssland år 1809 förlorade sina öster om älfven liggande områden och Neder-Torneå äfven miste sin på Björkön belägna kyrka och prästgård, uppstod frågan om deras återförening till ett pastorat. Skilda meningar rådde emellertid, om hvilkendera borde blifva moderförsamling. Neder-Torneå åberopade sin gamla ställning som sådan och framhöll, att det ej afträdda kapellansbordet i Haparanda by vore fördelaktigare än kyrkoherdebostället i Karl-Gustaf, samt att på förstnämnda plats äfven funnos magasinbyggnader, postkontor m. m. Karl-Gustafsborna åberopade, att deras församling ägde en ganska ny och rymlig kyrka samt en i godt stånd befintlig prästgårdsbyggnad, hvilken de förklarade sig villiga att upplåta till gemensamt begagnande. Konsistorii fullmäktige afgåfvo sitt tillstyrkande utlåtande i enlighet med Neder-Torneå församlings önsknings, landshöfdingen åter ställde sig på Karl Gustafsbornas sida. Saken afgjordes af Kungl. Maj:t 22 maj 1819 till båda parternas belåtenhet på så sätt, att bägge församlingarna skulle bibehållas såsom särskilda pastorat och ny kyrka uppföras i Haparanda.

---

¹ Hdpr. 20/2 1745.

Karungi kapell, som på begäran af byamännen i Korpikylä, Kukola, och Karungi uppfördes i sistnämnda by öster om landsvägen på älfvens, västra sida; invigdes af prosten Fougt i Neder-Torneå sommaren 1745. Den till 4460 daler kmt beräknade kostnaden betäcktes delvis med af Kungl. Maj:t beviljade stamboksmedel. I mars 1786 stod församlingen beredd att utvidga sin kyrka enligt en ritning, som från Konsistoriet insändts till Kungl. befallningshafvande för godkännande, men i stället byggdes en ny träkyrka i tilltalande stil 1796. Predikstolens skulpturarbete utfördes af drängen Hans Hansson Loiniva från Tengeli i Öfver-Torneå. I den fristående klockstapeln hänga tvenne klockor med långa inskriptioner på svenska och finska. Den större omgöts 1779, den mindre bär inskriften: »Under Konung Carl XIV Johans åttonde regeringsår är denna klocka uppsatt i stället för den, som enligt 1813 års gränsreglering blef tillegnad Ryska andelen af socknen. Guten i Stockholm af Samuel A. Grönwall.»

KYRKOHERDAR.

1. **David Niklas Cneiff** (1782-1815), f. 17 jan. 1755, fadern var handlande i Torneå stad. Inskrefs i Piteå skola 1767; stud. i Upsala ht. 1772. På kallelse af prosten E. Brunnus och såsom af konsistorium känd för kvickhet och ärbart uppförande blef han prästv. 8 sept. 1776 till adj. i Neder-Torneå; erhöll fullmakt såsom kapellpredikant vid Karungi 31 jan. 1778; vid församlingens afskiljande till eget pastorat 18 dec. 1782 i samma kgl. bref utn. till förste pastor i Karl Gustaf. Han afled 23 dec. 1815.

G. 11/4 1779 i Torneå stad m. *Anna Catharina Læstadia*, dotter till pastor Johan Læstadius i Arjeplog (n. 7) och änka efter komm. i N.-Torneå Carl Brunnus.

Under vakansen för ordnandet af församlingarna efter fredsslutet med Ryssland uppehölls khdebefattningen af *Johan Er. Rehnlund*, som afled här 26/12 1817, och där-efter af *Johan Jakob Grape*, som 1822 tilltr. komministraturen i Hietaniemi.

2. **Erik Burman** (1822-33), f. 2 aug. 1762 i Piteå. stad; fadern Elias B. var handlande, v. rådman och klockare, modern Elsa Brita Læstadia, syster till pastorskan Cneiff. Efter att ha genomgått trivialskolan i Piteå, där han inskrefs 1771, afgick han ht. 1779 till Upsala univ., där hans lyckliga anlag för studier vidare utvecklades, och ehuru han af medel-löshet tvangs att afbryta sin akademiska kurs, hade han dock vunnit en fond af insikter, som gjorde honom känd och aktad såsom en synnerligen kunskapsrik församlingslärare. Han undervisade själf alla sina barn, däribland två söner, så att de direkt kunde intagas i Hsands gymnasium. Prästv. 8 aug. 1784 till adj. hos khden Ol. Örnberg i N.-Kalix. På grund af brist på präster i stiftets finska församlingar uppförades han att

lära finska språket och vann däri sådan färdighet, att han redan i slutet af år 1785 kunde förordnas till nådårspred. vid sacellanien i N.-Torneå efter den afl. komm. Nils Wiklund; utn. 16 maj 1787 till komm. i Hietaniemi med tillträde 1 maj 1788, aflade past. ex. 3 mars 1802; respondens vid prästmötet i Piteå 1806; khde i Karl Gustaf 24 Okt. 1821, tilltr. 1 maj 1822; utn. prost 1824. Efter en gagnande verksamhet afled han här 28 aug. 1833. Trots sin stora familj fick han sina små tillgångar att förslå äfven för utöfvande af gästfrihet, och välgörenhet var för honom och hans maka oafslåtliga, en kär plikt.

G. 1785 m. *Sofia Margareta Örnberg*, f. 17/1 1762, dotter till prosten och khden i N.-Kalix Olof Örnberg, och hade med henne 13 barn, af hvilka några dogo i spä ålder. Hon afled före sin man 27/3 1831, »hennes lefnad var utmärkt af huslighet, arbetsamhet och moderlig ömhet».

Barn: *Olof Elias*, f. 24/12 1785 i Neder-Kalix, khde i Degerfors, slutl. i Ragunda, d. 1849; *Erik*, f. 24/1 1787, kronofogde i Kalix, bosatt i Åkroken, d. 18/3 1865; *Axel Johan*, f. 14/3 1788, kollega i Hsand, d. 17/12 1834, ogift; *Carl Daniel*, d. i Hietaniemi 30/4 1789; *Margareta Sofia*, d. 11/8 1792 därst.; *Carl Anders*, f. 7/6 1793, färgare och handlande i Haparanda, d. 27/1 1867; *Brita Margareta*, f. 2/4 1796, g. 28/3 1822 m. kapellanen i N. Kimingo af Ijo pastorat Christer Johan Castrén, d. 10/9 1866; *Daniel*, f. 7/6 1797, guldsmed i Sthm, d. 1869; *Martha Catharina*, f. 24/9 1798, ogift, d. 20/6 1850; *Sara Maria*, f. 22/10 1800, g. 1/5 1827 m. kollega Per Stenborg i Haparanda, d. 1869; *Fahle*, f. 28/1 1803, handlande och possessionat i Haparanda, d. 1876; *Gustaf Göran*, f. 24/10 1805, d. ss. gymnasist i Hsand 27/6 1824.

Tr.: Predikan, hållen i Neder-Kalix kyrka, fastlagsöndagen den 4 Martii 1810 af E. B. Sthm 1811.

3. **Zacharias Grape** (1835-45), sist khde i *Öfver-Kalix*.

4. **Henrik Bucht** (1846-57), f. 7 mars 1810 i Hietaniemi, där fadern Gustaf Bucht var orgelnist, modern Brita Johansdotter från Helsingeby. Inskrefs i Piteå skola 1824, i Hsands gymn. 1828; stud. i Upsala 15 okt. 1832, prästv. 6 juli 1834 till past. adj. i Öfver-Torneå och efter kontr.-prosten J. Wijkströms död 1842 vakanspred. och t. f. pastor därst.; v. komm. i Öfver-Kalix juni 1845; past.-adj. i Neder-Torneå 16 juli s. å.; utn. khde i Karl Gustaf 11 mars 1846 och tilltr. 1 maj s. å. Han uppges ha varit en ordningsmänniska, kanske väl pedantisk i sin noggrannhet, men ock en själfständig man, som i sammandrabbningarna med sina socknebor på sockenstämmorna i de flesta fall lyckades vinna seger för sina förslag. Att de funnit hans åtgöranden kloka torde man döma däraf, att flera år efter hans död en deputation allmogemän uppvaktade hans äldsta son, sedan semin. rektor i Hsand, med anhållan, att denne måtte bli präst, i hvilket fall socknen vid första lägenhet skulle arbeta på att få

honom till kyrkoherde. Tydligt var deras förhoppning, att sonen skulle fortsätta faderns verk i hans anda. I sitt uppträdande lär han ha varit en folklig man med ett ledigt, förekommande och värdigt sätt. Hans lefnadsvanor voro enkla, han kunde någon gång taga sig en sup till maten efter hemkomsten från kyrkan och började röka tobak först vid 30 års ålder. Hans död föranleddes däraf, att han halkade på en glatt sten vid en åkerren och bröt i fallet ett par reffben, hvarvid lungorna skadades. Efter 3 månaders sängliggande afled han af lungbölder 5 dec. 1857.

G. 21/4 1846 i Ö.-Torneå m. *Isabella Charlotta Hacksell*, f. 25/5 1820, dotter af kronofogden i Torne Hans Willh. H. och Brita Cath. Grape; som änka boende i Haparanda, där hon idkade bagerirörelse, d. 4/5 1896.

Barn: *Gustaf Wilhelm*, f. 28/2 1848, fil. d.r, seminarieföreståndare i Haparanda, sist rektor vid Hsands folkskolelärareseminarium, d. 18/8 1913; *Henrik Emil*, f. 2/8 1850, folkskolelärare i Korpilombolo, sedan i Västermo (Södermanl.), d. 26/12 1890; *Albert Isak*, f. 2/10 1851, sågverksdisponent i Kemi 1894, d. 29/4 1897; *Hanna Wilhelmina*, f. 19/5 1853, innehade bageri i Haparanda; d. ogift 20/9 1903; *Ernst August*, f. 4/11 1854, köpman i Haparanda, d. 6/? 1891; *Karl Georg*, f. 27/1 1856, köpman och engelsk v. konsul i Vasa, återflyttade till Sverige 1908, bosatt i Djursholm; *Henning*, f. 26/2 1858, komm. i Neder-Torneå och Haparanda, d. 5/1 1919.

Tr.: Suomalaisen wirsi-kirjaan nuotit, jotka wirsi-kanteleen ja enemitten Häffnerin ruotsalaisen nuottikirjan mukaan, on yhteisen kansan hyodytyxexi numeroilla merkinyt. Piteå 1857. (»Med ziffror för Psalmodikon noterade melodier till Finska psalmboken».) På konsist:s i Hsand hemställen beviljade K. Maj:t ett understöd af 400 rdr banko till arbetets tryckning.

5. **Isak Grape** (1861-73), f. 29 aug. 1822 i Karesuando. Föräldrar: khden i Karl Gustaf, sist i Ö.-Kalix Zacharias Grape och Cathar. Sofia Åström. Efter föregående studier gymnasist i Hsand 1842 och stud. i Uppsala vt. 1844; prästv. 17 okt. 1846 att biträda khden i N.-Torneå; tillika v. kollega vid Haparanda skola läsåret 1849-50; förordn. 18 okt. 1854 att under prosten S. Antmans ledighet vara v. pastor i N.-Torneå; v. pastor i Karl Gustaf 23 mars 1859, utn. khde härst. 14 sept. 1860; tilltr. 1 maj 1861. Han afled 26 febr. 1873 efter att de sista åren varit tjänstledig. Hans minnestecknare vid 1877 års prästmöte nämner, att hans yttre begåfning för prästämbetet var ganska stor, och skulle säkert, om den helgande Andens nåd tillkommit, hafva kunnat blifva till mycken välsignelse, synnerligast som han i karaktären äfven ägde den själfständighet och fasthet, som kräfdes »för att icke dragas ned i skummande forssen af den fanatismens flod, som utbreder sig längs Torneelfvens sköna dal och hotar att med de menckliga lidelsernas slam fördärfva den gode sädesmannens åkerfält». Vidare framhålles, att han var mycket omtyckt för

sitt godmodigt glada, jämna rättframme väsende, sin öppna flärdfria karaktär, sitt ordningssinne och sin hjälpsamhet men ock, att han genom en i det kalla Norden vanlig svaghet var värst mot sig själf.

G. 16/6 1854 i Neder-Vojakala m. *Margareta Sofie Lisananti*, d. i Upsala 1/2 1884, dit hon nedflyttat för sina barns uppfostran.

Barn: *Arendt*, f. 1856, d. i Haparanda 5/3 1857; *Isak Arvid*, f. 6/9 1857, d. i Karl Gustaf 1862; *Carl Arendt*, f. 1861, d. 11/8 s. å.; *Johan Helmer*, f. 7/9 1862, stud. reste till Amerika; *Johanna Maria*, f. 1872, g. m. agron. Kristian Tegner.

Tr.: Opetuskirja geographia'ssa ja historia'ssa (Lärobok i geografi och historia för folkskolor och nybörjare af *J. M. Wigge*, öfvers. till finska af *Is. Grape*). Osa 1, 2. Hsand 1851.

6. **Erik Anders Stenborg** (1874-1909), f. 10 sept. 1827 i Karl Gustaf, son af prästmannen, sedermera kollegan i Haparanda skola Per Stenborg och Sara Maria Burman. Från Hsands gymn., där han inskrefs 1845, kom han som stud. till Upsala ht. 1847; efter 5 apr. 1850 aflagd dimissions-examen prästvigd i Hsand 2 jan. 1853 att biträda komm. i Sättna, tjänstgjorde ss. adj. i Luleå några månader 1854 men återvände om hösten s. å. till Sättna; komm. adj. på Alnö mars 1858 och i Ljustorp febr. 1859 samt utn. till kapellpred. och skollärare i Korpilombolo 27 juli 1859; flyttade därifrån ss. utn. pastor i Jukkasjärvi 6 juni 1864 samt utn. i nåder till, khde i Karl Gustaf 28 nov. 1873, tilltr. 1 maj 1874. I 36 år tjänstgjorde han här i församlingen och skattades som en ytterst redbar och samvetsgrann själasörjare, ehuru han icke vann särdeles förståelse bland de strängare læstadianerna. Med böljande hvitt skägg och tindrande ögon tedde han sig på gamla dar som en vördig patriark. Mångsidig var han i afseende på sina intressen och följde med sin tid. Sin kyrka försåg han af egna medel med värmeugnar, ehuru församlingen ej var villig att mottaga den erbjudna gåfvan. För skolväsendet och skolungdomen visade han varmt intresse, och särskildt verkade han med ifver för svenska språkets lärande inom Torneådalens finska församlingar. Den nyare teologiska forskningen var honom ej heller främmande och utgjorde gärna föremål för hans samtal. Sista vintern han lefde, genomgick han öfversättningen af Nya testamentet med grundtexten vid sidan, och Homerus och Augustinus' *De civitate Dei* hade han som sänglektyr, ett vackert prof på det svenska prästerskapets bildning äfven häruppe under polcirkeln. Stundom kunde man se honom på sin velociped, färdandes långa vägar ända till Haparanda eller till sina nyodlingar. Men han hade ock sina sorger; hans närmaste anhöriga, hans sällsynt begåfvade hustru och alla barnen gingo före honom ur lifvet. Han afled 4 juni 1909. (O. Rydholm, Minnestal vid prästmötet i Luleå 1915.)

G. 4/11 1859 m. sin kusin *Katarina Maria Castrén*, dotter af komm. i Kimingo Christer Johan Castrén och Brita Margareta Burman, d. 7/7 1892.

Barn: *Emil*, f. 26/11 1864, handlande, d. 2/11 1902; *Walter*, f. 16/12 1867, d. 26/7 1889; *Ellen Maria*, f. 28/9 1869, d. ogift 12/9 1900; *Hugo*, f. 14/11 1870, d. 13/5 1883.

Tr.: Lars Levi Læstadius, Læstadianismen jämte landskaps- och sedemålning, poem af E. A. S. Haparanda 1892.

7. **Johan William Wallin** (1911-) f. i Korpilombolo 6 maj 1871, son till khden i Öfver-Torneå Johan Petter Wallin. Efter studier i Luleå stud. i Upsala ht. 1890, och efter där aflagda examina prästv. 3 juni 1897, kontraktsadj. i Västerbottens 4:de kontr. 1 jan. 1899; kapellpred. i Tärendö 22 dec. 1900, tilltr. genast. Utn. khde i Karl Gustaf 28 jan. 1910, tilltr. 1911.

G. 1) 15/6 1899 m. *Signe Maria Eriksson*, f. i Muskö 8/5 1874, dotter till kapellpred. Per Erik Eriksson och Maria Mathilda Engstrand, d. 31/12 1916.

2) 7/8 1917 m. *Anna Elisabet Cajander*, f. 7/8 1886 i Uddevalla, dotter till khden Sven Gottfrid Cajander i Foss, Göteb. stift, och Hedvig Karolina Frode.

Barn i förra giftet: *Elsa Margareta*, f. i Pajala 13/3 1900; *Märta Maria*, f. s. d., g. 28/3 1921 m. landtbr. Erik Gustaf Pesula i Karungi. - I senare giftet: *Bengt William*, f. 26/7 1918 i Karl Gustaf.